

УДК 343.137.5

Олена Петрівна ЗАВОРИНА,

викладач кафедри кримінального процесу

та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7477-3570>

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРЯДКУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НЕПОВНОЛІТНІХ

Відповідно до положень ч. 2 ст. 484 КПК України гарантією прав неповнолітньої особи, яка вчинила кримінальне правопорушення є особливий порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх. В тому числі, якщо кримінальне провадження здійснюється щодо декількох осіб, хоча б одна з яких є неповнолітньою [1].

При цьому, під час судового розгляду, судам слід з'ясовувати наявність документів (копій наказів, розпоряджень тощо), які підтверджують факт здійснення досудового розслідування щодо неповнолітніх спеціально уповноваженим на це слідчим. Водночас необхідно враховувати, що спеціальних вимог до слідчого, прокурора чи слідчого судді, який здійснює кримінальне провадження щодо неповнолітнього, процесуальним законом не передбачено. Докази, отримані внаслідок проведення досудового розслідування щодо неповнолітнього не уповноваженим на це суб'єктом, в силу п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК є недопустимими [2].

Згідно вимог п. 8 ч. 1 ст. 3 та ч. 2 ст. 284 КПК України керівник органу досудового розслідування – начальник Головного слідчого управління, слідчого управління, відділу, відділення органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України та його заступники, які діють у межах своїх повноважень, повинний при встановленні віку особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, призначити слідчого, що буде проводити таке досудове розслідування. Так, відповідно до постанови ВСУ від 29.11.2018 року у справі 725/3021/16-к апеляційний суд встановив, що наказ про надання повноважень на здійснення досудового розслідування щодо неповнолітніх всупереч положенням, передбаченим статтями 3, 484 КПК України, був виданий не начальником слідчого відділення, а

начальником Чернівецького відділу поліції ГУНП в Чернівецькій області. Таким чином, досудове розслідування провадження було проведено без дотримання умов надання повноваження на розслідування кримінального провадження щодо неповнолітньої особи. За таких обставин, оскільки досудове розслідування здійснено слідчим, який не мав процесуального права на такі дії, апеляційний суд обґрунтовано дійшов висновку, що достатні та допустимі докази доведеності винуватості ОСОБА_2 відсутні та судом вичерпані можливості для їх здобуття [3, с. 569–570].

Крім того, слід зазначити, що регламентований чинним кримінальним процесуальним законодавством України особливий порядок здійснення кримінального провадження щодо неповнолітніх поширюється і на осіб, які досягли повноліття під час здійснення кримінального провадження, а також на випадки, коли особа в одному кримінальному провадженні обвинувачується у вчиненні кримінальних правопорушень, частину з яких нею вчинено до, а решту – після досягнення 18 років.

Таким чином, вважаємо, що доцільно закріпити вимоги професійного характеру до слідчих хоча б на рівні внесення змін до розділу IV п. 14 наказу МВС України «Про затвердження Інструкції з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України» від 06.07.2017 р. № 570 [4] та викласти наступним чином: «Слідчий, який спеціально уповноважений на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх повинен бути з достатнім рівнем психологічної або педагогічної освіти, а у разі відсутності вказаної освітньої підготовки зобов'язаний пройти курси підвищення кваліфікації, під час якої обов'язково охопити галузі знань вікової педагогіки та психології». Крім того, зазначені фахівці, повинні вміти ефективно застосовувати комп'ютерні технології, в тому числі моніторинг та аналізу соціальних мереж, які користуються популярністю серед неповнолітніх (Instagram, Twitter, Вконтакте), месенджерів (Telegram, WhatsApp, Viber), відеохостингу YouTube та іншу специфіку інформаційного середовища мережі Інтернет. Тобто, спеціальна підготовка та набуття відповідних професійних навичок забезпечить слідчим необхідну фахову компетенцію у роботі з неповнолітніми, дозволить підтримувати на належному рівні відповідну кваліфікацію так званого «ювенального слідчого» і максимально враховувати особливості цієї категорії осіб під час здійснення досудового розслідування та здійснення превентивних заходів відносно неповнолітніх осіб з метою недопущення вчинення кримінальних правопорушень та відмови від готування та вчинення злочинів.

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 16.10.2019). 2. Про практику здійснення судами кримінального провадження щодо неповнолітніх : інформ. лист Вищ. Спеціаліз. суду України з розгляду цивіл. і кримін. справ від 16.01.2017 № 223-66/0/4-17 // Закон і Бізнес : сайт. URL: https://zib.com.ua/ua/print/127476-list_vssu_vid_16012017_223-6604-17_pro_praktiku_zdiysnennya_html (дата звернення: 16.10.2019). 3. Кримінальний процесуальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду України. Харків : Право, 2019. 696 с. 4. Про затвердження Інструкції з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0919-17> (дата звернення: 16.10.2019).

Одержано 18.10.2019

УДК 343.98

Ольга Вячеславівна ІВАНОВА,

головний судовий експерт відділу економічних досліджень

Харківського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС України

НАПРЯМИ АДАПТАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Сучасна українська податкова система є досі одна з найскладніших і найменш сприятливих для ведення бізнесу не тільки серед європейських країн, але й у глобальному порівнянні, що значно знижує конкурентоспроможність економіки нашої держави. Це регулярно підтверджують міжнародні звіти й рейтинги, дослідження вітчизняних економістів, а також оцінки інвесторів, які працюють в Україні.

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі, рівень тіньової економіки у 2018 році склав 30 % від обсягу офіційного ВВП [1]. Така ситуація змушує системно переформатувати державну економічну політику та провести реформування податкової системи, яка здатна забезпечити баланс потреб держави у фінансових ресурсах. А успішне реформування позитивно позначиться на